

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
«ІВАНО-ФРАНКІВСЬКИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
ПРИКАРПАТСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»**

Циклова комісія професійно-практичної підготовки
спеціальності «Дошкільна освіта»

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОСНОВИ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

цикл професійної підготовки

освітньо-професійний ступінь «Фаховий молодший бакалавр»

Освітньо-професійна програма «Дошкільна освіта»

Спеціальність 012 «Дошкільна освіта»

Галузь знань 01 «Освіта» / Педагогіка

Освітня кваліфікація: Фаховий молодший бакалавр дошкільної освіти

Професійна кваліфікація: Вихователь закладу дошкільної освіти

Затверджено на засіданні циклової комісії
Протокол № 1 від 30 серпня 2024 р.

Івано-Франківськ – 2024

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	«Основи інклюзивної освіти»
Викладач (-і)	Салига Ірина Миколаївна
Контактний телефон викладача	+38067 344 58 02
E-mail викладача	iryna.salyga@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний. практичні заняття
Обсяг дисципліни	3 кредити ECTS, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	
Консультації	Згідно розкладу
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p><i>Предметом вивчення навчальної дисципліни є:</i> концептуальні засади процесу інклюзії в умовах дошкільної освіти, загальна характеристика моделей інклюзивної освіти, її законодавче і нормативно-правове забезпечення, що розкриває державну політику в справі інклюзивної освіти дітей, які потребують корекції психофізичного розвитку; умови та особливості її впровадження у вітчизняну систему дошкільної освіти, а також її вплив на розвиток та соціалізацію дошкільників, які потребують корекції психофізичного розвитку. Зміст дисципліни розроблено на основі відповідних положень щодо підготовки фахівців у сфері спеціальної освіти, профілю освітньо-професійної програми.</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p><i>Метою вивчення навчальної дисципліни є:</i> засвоєння філософських, нормативно-правових та організаційних основ інклюзивної освіти дітей дошкільного віку; формування систематизованих наукових уявлень про сутність, основні завдання, напрями соціально-педагогічної роботи з дошкільниками, які потребують корекції психофізичного розвитку, в дошкільних закладах з інклюзивним навчанням; особливості організації, проблеми і перспективи проектування корекційно-розвивального середовища для цих дітей; формування загальнокультурних та професійних компетенцій майбутніх вихователів, необхідних для ефективної діяльності в якості організаторів та виконавців програм інклюзивного навчання дошкільників із порушеннями психофізичного розвитку; здійснення особистісно-мотиваційної, когнітивної та практичної підготовки майбутніх фахових молодших бакалаврів дошкільної освіти до реалізації інклюзивної моделі освіти у дошкільній освіті.</p> <p><i>Основними цілями вивчення дисципліни є:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – на основі аналізу провідних концептуально-методологічних підходів сформулювати і систематизувати наукові уявлення студентів про загальні тенденції розвитку інклюзивної освіти у світі та в Україні; – сформулювати практичні навички і уміння визначати зміст, методи і оптимальні структурно-організаційні форми здійснення професійної діяльності майбутніх вихователів у дошкільних навчальних закладах з інклюзивним навчанням; – сформулювати у студентів уявлення про побудову стратегій взаємодії з батьками вихованців з порушеннями психофізичного розвитку та спеціалістами, а також щодо професійно важливих властивостей особистості вихователя; – виробити навички командної роботи при навчанні та вихованні дітей дошкільного віку, які потребують корекції психофізичного розвитку. 	
4. Програмні компетентності та результати навчання	
<p>ІК. Здатність:</p> <p>- вирішувати типові спеціалізовані завдання та практичні проблеми в галузі дошкільної освіти з розвитку, навчання і виховання дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку, що передбачає застосування загальних психолого-педагогічних теорій та фахових методик дошкільної освіти;</p>	

- нести відповідальність за результати своєї діяльності;
- здійснювати контроль за іншими особами у визначених ситуаціях.

ЗК1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК3. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК7. Здійснення безпечної діяльності.

СК-2. Здатність до фізичного розвитку дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку, формування життєво необхідних умінь та навичок, рухового досвіду та розвитку фізичних якостей.

СК-4. Здатність до формування в дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку основ здорового способу життя, здоров'язбережувальних навичок.

СК-6. Здатність до розвитку психічно-емоційної сфери особистості дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку.

СК-13. Здатність до організації освітнього процесу з урахуванням індивідуальних фізичних та психічних можливостей дітей в найбільш оптимальних для них формах.

СК-15. Здатність до міжособистісної взаємодії з учасниками освітнього процесу.

РН1. Упорядкувати універсальне, розвивальне середовище у групах раннього та дошкільного віку з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей дитини.

РН2. Планувати та організовувати освітній процес з урахуванням: принципів здоров'язбереження, особистісно зорієнтованого підходу, суб'єкт-суб'єктної взаємодії; вікових і індивідуальних можливостей дітей раннього і передшкільного віку, дітей з особливими потребами та складати прогнози щодо її ефективності.

РН3. Встановлювати зв'язок між процесом розвитку, навчання та виховання дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку з використанням педагогічних технологій.

РН10. Організувати умови безпечного середовища у природному, предметному та соціальному оточенні в процесі організації різних видів діяльності дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку.

РН11. Мати навички збереження та зміцнення психічного, фізичного та соціального здоров'я, попередження та протидії боулінгу, формування навичок здорового способу життя у дітей дошкільного (раннього та передшкільного) віку.

РН18. Розуміти природу і знати вікові особливості дітей з різними рівнями розвитку в нормі, особливості розвитку обдарованих дітей, індивідуальні відмінності дітей з особливими потребами; володіти технологіями дошкільної інклюзивної освіти.

РН20. Забезпечувати формування наскрізних умінь особистості дитини в різних видах діяльності в умовах закладу дошкільної освіти.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	
семінарські, практичні заняття	80
самостійна робота	

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативна / вибіркова
2	012 «Дошкільна освіта»	1	нормативна

Тематика навчальної дисципліни			
Тема	кількість годин		
	лекції	практичні заняття	сам. роб
<p>Тема 1. Вступ. Інклюзивна освіта: сутність, завдання та принципи. Сутність та зміст поняття «інклюзивна освіта» Основні поняття інклюзивної освіти. Завдання та принципи інклюзивного навчання. Переваги інклюзивного навчання в ЗДО.</p>		4	
<p>Тема 2. Інклюзія: досвід та стратегія міжнародного й українського законодавства. Міжнародна політика та законодавча база інклюзивної освіти. Національне законодавство у сфері інклюзивної освіти.</p>		4	
<p>Тема 3. Зарубіжний досвід інклюзивної освіти. Впровадження інклюзивної освіти в США: передумови, нормативно-правове забезпечення. Досвід впровадження інклюзивної освіти в країнах Європи.</p>		4	
<p>Тема 4. Організація інклюзивної освіти в Україні. Характеристика мережі закладів освіти для дітей із особливими освітніми потребами (ООП). Діяльність інклюзивно-ресурсного центру (ІРЦ) у системі підтримки дітей з особливими освітніми потребами. Умови для забезпечення високої якості інклюзивного навчання в ЗДО. Перешкоди на шляху запровадження інклюзивної освіти.</p>		4	
<p>Тема 5. Організація та забезпечення інклюзивного навчання в закладі дошкільної освіти. Порядок організації інклюзивного навчання у закладах дошкільної освіти. Освітній процес в інклюзивній групі. Професійна компетентність вихователя при виконанні соціально-педагогічної діяльності в інклюзивній групі.</p>		4	
<p>Тема 6. Універсальний дизайн інклюзивного освітнього середовища. Принципи універсального дизайну в освіті. Особливості застосування універсального дизайну в інклюзивному освітньому середовищі. Облаштування просторово-фізичного інклюзивного освітнього середовища для дітей з особливими освітніми потребами (ООП). Медіатека та ресурсна кімната.</p>		4	
<p>Тема 7. Поняття «дитина з особливими освітніми потребами». Основні етапи розвитку дитини в нормі. Поняття «норма» і «порушення» у розвитку дитини. Зовнішні (екзогенні) та внутрішні (ендогенні) чинники порушень у розвитку. Класифікація порушень психофізичного розвитку. Категорії дітей із особливими освітніми потребами (ООП).</p>		4	

<p>Тема 8. Освітні труднощі та рівні підтримки дітей з особливими освітніми потребами (ООП): законодавство та типологія. Категорії (типологія) освітніх труднощів у осіб з особливими освітніми потребами. Рівні підтримки в освітньому процесі осіб з особливими освітніми потребами в інклюзивних групах закладів дошкільної освіти.</p>		4	
<p>Тема 9. Інтелектуальні та когнітивні труднощі. Психолого-педагогічна характеристика дітей із інтелектуальними та когнітивними труднощами. Організація навчання в інклюзивному середовищі. Стратегії навчання в інклюзивній групі. Загальні рекомендації щодо навчання та розвитку дітей із інтелектуальними та когнітивними труднощами.</p>		4	
<p>Тема 10. Функціональні сенсорні труднощі. Психолого-педагогічна характеристика дітей із порушеннями слуху та зору. Організація навчання в інклюзивному середовищі. Стратегії навчання в інклюзивній групі. Загальні рекомендації щодо навчання та розвитку дітей із порушеннями слуху та зору.</p>		4	
<p>Тема 11. Функціональні мовленнєві труднощі. Психолого-педагогічна характеристика дітей із тяжкими порушеннями мовлення. Організація навчання в інклюзивному середовищі. Стратегії навчання в інклюзивній групі. Загальні рекомендації щодо навчання та розвитку дітей із тяжкими порушеннями мовлення.</p>		4	
<p>Тема 12. Функціональні моторні та фізичні труднощі. Психолого-педагогічна характеристика дітей із порушеннями опорно-рухового апарату. Організація навчання в інклюзивному середовищі. Стратегії навчання в інклюзивній групі. Загальні рекомендації щодо навчання та розвитку дітей із порушеннями опорно-рухового апарату.</p>		4	
<p>Тема 13. Навчальні труднощі. Психолого-педагогічна характеристика дітей із навчальними труднощами. Організація навчання в інклюзивному середовищі. Стратегії навчання в інклюзивній групі. Загальні рекомендації щодо навчання та розвитку дітей із навчальними труднощами.</p>		4	
<p>Тема 14. Соціоадаптаційні труднощі. Психолого-педагогічна характеристика дітей із соціоадаптаційними труднощами. Організація навчання в інклюзивному середовищі. Стратегії навчання в інклюзивній групі. Загальні рекомендації щодо навчання та розвитку дітей із соціоадаптаційними труднощами.</p>		4	
<p>Тема 15. Розлад аутистичного спектру як порушення нейророзвитку, що викликає комплекс труднощів. Психолого-педагогічна характеристика дітей із розладом аутистичного спектру. Організація навчання в</p>		4	

інклюзивному середовищі. Стратегії навчання в інклюзивній групі. Пристосування/адаптації у освітньому процесі.			
Тема 16. Психолого-педагогічний супровід дітей з ООП закладі дошкільної освіти. Команда психолого-педагогічного супроводу (ППС). Основні завдання та функції команди ППС. Організація роботи команди. Асистент вихователя як учасник інклюзивного освітнього процесу. Взаємодія усіх учасників команди ППС в інклюзивному освітньому процесі.		4	
Тема 17. Корекційно - розвиткова робота як складова інклюзивного навчання. Додаткові освітні послуги в інклюзивному освітньому середовищі. Шляхи реалізації корекційно-розвиткового компоненту. Засоби корекції психофізичного розвитку дітей із особливими освітніми потребами.		4	
Тема 18. Індивідуальна програма розвитку дитини з ООП в умовах інклюзивного освітнього середовища. Індивідуальна програма розвитку (ІПР) дитини з особливими освітніми потребами як документ реалізації індивідуальної освітньої траєкторії. Технологія розробки ІПР та етапи її виконання. Індивідуальний навчальний план та індивідуальна навчальна програма.		4	
Тема 19. Співпраця з батьками як членами команди психолого-педагогічного супроводу. Проблеми сім'ї, яка виховує дитину з особливостями психофізичного розвитку. Мета і завдання роботи з батьками в інклюзивній групі. Принципи побудови роботи з батьками. Зміст і методи вивчення сім'ї. Участь батьків у команді психолого-педагогічного супроводу.		4	
Тема 20. Деонтологія інклюзивної освіти. Деонтологія як вчення про проблеми моралі і моральності. Завдання та принципи деонтології інклюзивної освіти. Професійні компетентності вихователя інклюзивної групи ЗДО.		4	
7. Система оцінювання навчальної дисципліни			
Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Вид контролю – залік Максимальна кількість балів – 100. Практичні заняття – 70 балів, Контрольна робота – 10 балів; Самостійна робота / індивідуальне/творче завдання – 10 балів. Залікове заняття – 10 балів		
Вимоги до письмової роботи	Контрольна робота – 10 балів. Самостійна робота – 10 балів.		
Практичні заняття	Максимальна оцінка – 25 балів.		
Умови допуску до підсумкового контролю	Виконання 50 % завдань		

Підсумковий контроль	Форма контролю – залік. Форма здачі – комбінована (усна, письмова).
----------------------	--

7. Політика навчальної дисципліни

1. *Письмові роботи* виконуються відповідно до тематики лекцій, зазначених у силабусі.

2. *Академічна доброчесність*. Викладання навчальної дисципліни та взаємодія із здобувачем освіти ґрунтуються на основі положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів освіти та педагогічних працівників: Кодекс честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника; Положення про Комісію з питань етики та академічної доброчесності Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника; Положення про запобігання академічному плагіату в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника. Ознайомитися з цими положеннями та документами можна за посиланням <https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/>.

3. *Відвідування занять*. Пропуски практичних занять відпрацьовуються. Здобувач освіти зобов'язаний відпрацювати пропущене заняття відповідно до «Порядку організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора №799 від 26.11.2019 р.; із внесеними змінами наказом № 309 від 19 травня 2023 р.).

Порядок та організація контролю знань здобувачів фахової передвищої освіти визначаються «Положенням про організацію освітнього процесу у Відокремленому структурному підрозділі «Івано-Франківський фаховий коледж Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника», введеного в дію наказом ректора від 13 жовтня 2023 р № 830 <https://ifk.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/8/2023/10/redaktsiia-polozhennia-pro-orhanizatsiiu-osvitnoho-protsesu-u-vidokremrenomu-strukturnomu-pidrozdili-1.pdf>

4. *Неформальна освіта*. Результати неформальної освіти зараховується згідно «Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» <https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2022/11/neformalna-osvita.pdf>

8. Рекомендована література

Основна:

1. Інклюзивна освіта: навчальний посібник. – Київ: ТОВА «Агенство «Україна», 2019. – 300 с. URL: <https://surl.li/gxsscc>
2. Інклюзивне навчання в закладі дошкільної освіти : навчально-методичний посібник / Т. В. Наумчук та ін. - Київ : Літера ЛТД, 2024. - 160 с.
3. Діти з особливими освітніми потребами у загальноосвітньому просторі / навчально-методичний посібник /авт.: Н. Ярмола, Л. Коваль-Бардаш, Н. Компанець, Н. Квітка, А. Лапін – К.: ІСПП імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2020. – 208 с. URL: <https://surl.li/uaqeyj>
4. Зобенько Н.А. Методичні рекомендації до вивчення курсу «Основи інклюзивного навчання». Черкаси: ЧНУ імені Богдана Хмельницького, 2023. - 76 с.
5. Колупаєва А. А. К60 Навчання дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному середовищі: навчально-методичний посібник / А. А. Колупаєва, О.М. Таранченко. — Харків : Вид-во «Ранок», 2019. - 304 с. URL: <https://surl.li/aheshu>
6. Колупаєва А.А., Таранченко О.М. (2023). Інклюзія: покроково для педагогів: навчально-методичний посібник (Серія «Інклюзивна освіта»). Київ, 2023. – 232.

URL: <https://surl.li/vqxeoq>

7. Освітнє середовище закладу дошкільної освіти: технології проектування : навч.-метод. посібник / О. Д. Рейпольська, І. М. Гудим, Л. І. Зайцева, І. В. Луценко, В. О. Луценко, Г. Г. Цветкова; за ред. О. Д. Рейпольської. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2021. 222 с. URL: <https://surl.li/cncbtg>
8. Робота з сім'єю дітей з особливими потребами: навч. посіб. / Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини ; уклад. Білан В.А. – Умань: ВПЦ «Візаві», 2019. – 174 с
9. Середовище, що належить дітям: poradnik для педагогів закладів дошкільної освіти / упор: Н. Софій, Ю.Найда. ЮНІСЕФ, ВФ «Крок за кроком», 2019. 66 с. URL: <https://surl.li/dqgkhc>
10. Теорія і практика інклюзивної освіти [навчально-методичний посібник] / Упорядник Бондар К. М. – [2-ге вид., доп.]. – Проект «Підтримка інклюзивної освіти у м. Кривий Ріг», 2019. – 170 с.
11. Шевців З. М. Основи інклюзивної педагогіки: підручник. Видання 2-ге, виправлене, доповнене. Львів: «Новий світ – 2000», 2020. 264 с

Основні нормативно-правові документи:

Положення про запобігання академічному плагіату в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника. URL: <https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату>

Інформаційні ресурси:

1. Наукова електронна бібліотека. (Книги, підручники, дисертації, автореферати.) [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua/portal>
2. Національна бібліотека України імені В.І.Вернадського [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua>
3. Наукова бібліотека Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника. Режим доступу: URL <http://lib.pnu.edu.ua/>

Викладач

Ірина САЛИГА